

**בשבתו כבית משפט לעניינים מינהלים
בפני כבוד השופט יגאל מרזל**

העותרים :

1. חסן אבו עסלה
2. מוחמד עלי חמאד
3. חאמד אלאטרש
4. מדחת אבו טיר
5. אחמד מוחמד אבו טיר
6. מוחמד פוקה
7. חיליל עלי עמירה
8. ח'דר רמדאן דבש
9. אברהים חסין אבו טיר
10. האגודה לזכויות האזרח

ע"י ב"כ עוה"ד נסרין עליאן ו/או קרן צפריר
ו/או דן יקיר ו/או דנה אלכסנדר ו/או אבנר פינצ'וק
ו/או מיכל פינצ'וק ו/או עאוני בנא ו/או לילה מרגלית
ו/או לימור יהודה ו/או עודד פלר ו/או טלי ניר
ו/או גיל גן-מור ו/או ראויה אבורביעה ו/או משכית בנדל
ו/או רגד ג'ראיסי

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
ת"ד 34510, ירושלים 91000
טל': 02-6521218 ; פקס : 02-6521219

נגד

המשיבה :

עיריית ירושלים
ע"י ב"כ עו"ד שמואל שפט ואח'
כיכר ספרא 8, ירושלים 94141
טל : 02-6296427 פקס : 02-6297330

הודעה משלימה מטעם העותרים

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 23.12.10 (להלן : "ההחלטה"), מוגשת בזאת הודעה משלימה מטעם העותרים.

השתלשלות העניינים מאז הדיון בעתירה

2. בפתח הדברים יודגש כי מאז הדיון בעתירה שנערך ביום 2.9.10 ועד עתה לא נעשה מטעם המשיבה כל שינוי בפועל ביחס למצב התברואתי בשכונות. בסיום הדיון החליט בית המשפט הנכבד לתת לבעלי הדין פרק זמן נוסף להידברות על מנת לקדם את

הפתרונות לבעיות התברואתיות בשכונות צור באהר ואום טובא (להלן: "השכונות"), אולם פרק זמן זה לא נוצל על ידי המשיבה להידברות מספקת עם העותרים או לשינוי הלכה למעשה של המצב התברואתי בשכונות, למרות כל מה שנכתב בהודעה המשלימה מטעם המשיבה מיום 22.12.10 (להלן: "ההודעה המשלימה").

3. למעשה, בין הצדדים התקיים מספר מצומצם של מגעים: ביום 21.10.10 התקיימה הישיבה הראשונה בין הצדדים (להלן: "הישיבה הראשונה"), ובה סוכם כי בטווח הקצר יקבלו המשפחות שמתגוררות ב-19 הרחובות, שבהם אין שירותי תברואה, שקיות או מיכלים אישיים, וכי בטווח הארוך, שאמור היה להתחיל בתחילת 2011, יסופק שירות איסוף אשפה באמצעות טרקטורים וכן יוספו יום בשבוע טאטוא מכאני, מבצעי ניקיון ועובדי ניקיון קבועים, במידה ולא יופרט השירות. ביום 24.10.10 נערך סיור של אנשי הדרג המקצועי של הצדדים בו נבדקו ההצעות של המשיבה ביחס למיכליות כפתרון לבעיות בשטח - הכל כפי שנפרס בהרחבה בפני בית המשפט בהודעה המעדכנת מטעם המשיבים מיום 1.11.10 (סעיף 9-3 להודעה המעדכנת).

4. בשלב זה ביקשה המשיבה ארכה נוספת של חודש וחצי בנימוק שיש לאפשר את המשך ההידברות לקראת הסכמה על פיתרון ויישומו בשטח. אולם, במהלך תקופה זו של הארכת המועד לא יזמה המשיבה כל הידברות ולא נפגשו הצדדים ולו פעם אחת. יומיים לפני תום הארכת המועד ביקש ב"כ המשיבה להגיש בקשה מוסכמת להארכה נוספת בת שבוע ימים, זאת על מנת לאפשר עוד הדברות בין הצדדים לקידום התוכניות.

5. לאחר כל זאת, וכעבור שלושה חודשים וחצי ממועד הדיון התקיימה ביום 16.12.10 ישיבה שנייה במשרדי המשיבה (להלן: "הישיבה השנייה"). בישיבה הובע תסכולם וזעמם של העותרים בפני המשיבה על כך שלא נעשה דבר מאז הישיבה הראשונה, וכי כל מה שהובטח שינתן בטווח הביניים לא קודם כהוא זה. בפגישה לא ניתנו תשובות קונקרטיות על ידי המשיבה למגוון הנושאים שעלו מהעתירה, היינו: מספר השקיות שיחולקו לתושבים, עובדי הניקיון הנוספים, לוח זמנים לתחילת עבודת הטרקטורים, הוספת אשפתונים ומתקני אשפה, טיפול במזיקים ומתן מענה לכלבים משוטטים. על כן, סוכם בסוף הישיבה, כי המשיבה תעביר לעותרים עד ליום 21.12.10 את עמדתה בכל הנושאים בהם לא ניתנו תשובות וכן את התייחסותה לפתרון הקבע.

6. וכך, יום לפני הגשת ההודעה המשלימה מטעם המשיבה, שלח ב"כ המשיבה לב"כ העותרים את תוכנית העירייה למתן שירותי התברואה בשכונות. יצוין כי בו ביום התקיים גם סיור של הדרג הביצועי, בו השתתפו מר עימאד סבאח, מנהל נפת חוץ לחומות במחלקת התברואה של המשיבה, ומר איהאב זין, המהנדס האורבאני של המינהל הקהילתי. בסיור נבדקו בשנית המקומות האפשריים להצבת מיכליות נוספות כנדרש לכלל הרחובות בשכונה, והצורך בהחלפת ותחזוק מיכליות קיימות.

העתק סיכום סיור שהתקיים ביום 21.12.10 מצ"ב ומסומן ע/32

התייחסות העותרים לתוכנית המוצעת מטעם המשיבה

7. תחילה יפרסו העותרים את עמדתם ביחס לתוכנית שמציעה כעת המשיבה, ובהמשך יפרטו באשר למרכיבים הנוספים ביחס למצב התברואתי בשכונות.

8. פתרון הקבע ל-19 הרחובות שאינם מקבלים שירות

א. ראשית לכל, המשיבה אינה מציינת כלל מתי אמור פתרון הקבע להיכנס לתוקפו ומותרת את העניין עלום מבחינת התושבים, מה שבעייתי מאד מבחינתם.

ב. המשיבה מציעה כי ברחובות 1,2,3,4,6,8,10,11,13,14,16,17,19 יוציאו התושבים את שקיות האשפה שלהם בסמוך לביתם שלוש פעמים בשבוע, וטרקטור יעבור ויאסוף את השקיות - הפתרון מקובל על העותרים, אך מובן כי יש לקבוע לשם כך מועדים וימים מדויקים, ועל המשיבה ליידע את כלל התושבים בהסדר זה.

ג. באשר לרחובות 5,7,9,15 וחלק מרחוב 12 אין גישה לטרקטור, ולכן המשיבה מציעה לחלק 16 שקיות אשפה לכל משפחה שמתגוררת ברחובות אלו - העותרים מבינים את הקשיים הטיפוגרפיים והפיזיים שמקשים על מתן השירות, אולם סבורים שאין בחלוקת השקיות מילוי חובת המשיבה, כיוון שמוטלת עליה האחריות לבחון דרכים חלופיים למתן השירות. כפי שהוצע עוד בעתירה, ניתן לספק שירות איסוף אשפה באמצעות עגלה ובעלי חיים ו/ או רכב מכאני קטן יותר מטרקטור או בעל מאפיינים שכן יוכל להתאים לתנאי השטח, כדוגמת טרקטורוני שטח.

ד. ביחס לרחוב 18 מוצע כי יוצבו מיכלי אשפה - ההסדר מקובל על העותרים ואף סוכם בין הדרג המקצועי והתושבים שמתגוררים ברחוב. באשר לדרישה לקבלת אחריות אישית של כל משפחה על המיכלים הקטנים של 360 ליטר, באופן בסיסי אין פסול בדרישה זו, אלא שהדבר צריך להיות בגדר מתחם הסבירות, ולא ניתן לבקש מאדם לשמור על חפץ שאינו בשליטתו המלאה. על כן הדבר תלוי במיקום הצבת המיכלים (אם המיכלים יוצבו בפתחי הבתים וברחובות ולא בתוך חצרים פרטים, יהיה קשה לקבל דרישה זו).

9. הסדר הביניים ל-19 הרחובות שאינם מקבלים שירות

העותרים מוכנים לקבל את ההסדר, לפיו המשיבה תחלק לכל המשפחות שמתגוררות ב-19 הרחובות שקיות אשפה, בשינויים שיפורטו להלן, לתקופת ביניים קצרה ביותר שלא תעלה על שלושה חודשים, ושיש לחייבה מראש. המשיבה מבקשת לבצע את חלוקת השקיות באמצעות המינהל הקהילתי, אשר יתחייב בפני העירייה על האחריות בחלוקת השקיות וקיום מינהל תקין בפיקוח פנימי על ביצוע החלוקה. המינהל הקהילתי מוכן לסייע בכך, אך לא יוכל לעמוד באספקת רישומים לחלוקת השקיות. במידה ורישומים אלו הכרחיים, מבקשים העותרים כי חלוקת השקיות תבוצע על ידי המשיבה, ו/או לחלופין שתעמיד לרשות המינהל הקהילתי תוספת כוח אדם שיטפל בנדון. מעבר לכך, יודגש כי עם הגשת העתירה הוגשה חוות הדעת של המהנדס האורבאני מטעם העותרים עם אומדן מספר המשפחות שמתגוררות בכל אחד מ-19 הרחובות, והעותרים סומכים את ידם על חוות הדעת הזו ומסתפקים בה. (ראה ע/5 לעתירה) העותרים אינם סבורים שיש לערוך רשימות נוספות לצורך חלוקת השקיות. אם סבורה המשיבה אחרת, היא מוזמנת לעשות זאת על חשבונה.

10. העיכוב ברכישת טרקטורים - מקפיא את המצב על שמריו, ומביא להפרת זכויות התושבים בשכונות באופן יומיומי. המשיבה ציינה בהודעתה המשלימה כי היא אינה יודעת מתי תגיע המשיבה להסכם עם ועד העובדים, מה שמונע ומעכב את רכישת הטרקטורים (סעיפים 8 ו-11 להודעה המשלימה). יוער כי המשיבה הודיעה הן בכתב התשובה, והן בפרוטוקול הדיון מיום 2.9.10 כי היא מתכוונת לרכוש 2 טרקטורים מתאימים לצורך מתן שירות תברואתי לשכונות עד לסוף שנת 2010, וכי היא בוחנת פתרונות נוספים לרחובות הצרים. יוזכר, כי **תשובה זהה למדי קיבלו העותרים עוד בנובמבר 2009 אולם עד עתה טרם בוצעו הדברים** (ראה ע/25 לעתירה). **על כן, מבקשים העותרים לשים קץ לסחבת זו ולחייב את המשיבה לעמוד בהבטחותיה באופן מיידי בהכנסת טרקטורים לשטח.**

11. החלפת המיכליות הבלויות והוספת מיכליות חסרות - בהודעה המשלימה ישנה התייחסות מפורטת לגבי הסדר הקבע בכל 19 הרחובות שאינם מקבלים שירות נכון להיום, אולם אין התחייבות מספקת ביחס לשאר הרחובות, ובעיקר לטרוניות העותרים לגבי איכות השירות שניתן בהם, ולצורך בהוספת 92 המיכליות עליו סוכם בסיוור מיום 21.12.10 (ראה ע/32). חובתה של המשיבה למתן שירות תברואה איכותי ובצורה שוטפת אינה מסתכמת במתן פתרונות ל-19 הרחובות שאינם מקבלים שירות, אלא גם בתחזוקתן והחלפתן של מיכליות בלויות והוספת מיכליות חדשות במקומות בהם הן חסרות. על כן, **העותרים מברכים על הודעת המשיבה בדבר החלפת ושיפוץ חמישה כלי אצירה מדי חודש. יחד עם זאת, תוהים העותרים כיצד יושלם המחסור במכליות - נקודה שהמשיבה לא התייחסה אליה כלל.** נכון להיום המשיבה אינה נוהגת להחליף או להוסיף מכליות כדבר שבשגרה: מאז הדיון בעתירה לא הוספה או הוחלפה אף מיכלית, וזאת למרות שכאמור לעיל, סוכם בסיוור האחרון של הדרג המקצועי כי חסרים בשכונה כ-92 כלי אצירה.

12. טאטוא רחובות - העותרים מברכים על הכוונה להוספת יום טאטוא נוסף בשבוע ברכב המכאני מתחילת חודש ינואר 2011, אולם מתריעים כי נכון למועד הגשת הודעה זו טרם בוצע הדבר בפועל. מעבר לכך, יש לזכור כי פתרון זה אמור לשרת ארבעה רחובות בלבד: צור באהר, ליד מסגד אל-עומרי, אל-מקפה ואום טובא, וכי יתר הרחובות דורשים טאטוא ידני, דבר שאין בכוונת המשיבה לתת לו מענה מיידי, למרות הצורך הדחוף בכך. אומנם, המשיבה הביעה נכונות להוספת עובדי ניקיון נוספים בעתיד, דבר שמעיד על הבנתה והסכמתה לצורך שקיים בשטח, אך מתנה זאת בתוכנית הפרטה כוללת בשירות הטאטוא או בכפוף לתוספת כוח אדם לאגף התברואה. יוער כי בסיכומי הישיבה הראשונה שהתקיימה בין הצדדים הובטח שבמידה ושירות הטאטוא לא יופרט, יקבלו השכונות עובד ניקיון נוסף לכל הפחות עם תחילת חודש ינואר 2011. מכיוון שדבר זה לא קרה, חוששים העותרים שההבטחה להוספת עובדי ניקיון תיוותר ככלי ריק. עד עתה שבעו העותרים הבטחות מצד המשיבה, וברור להם כי הצעה לפתרונות התלויים בהחלטות בירוקראטיות ומדיניות פנימית של המשיבה (הפרטת השירות), אינה מהווה בסיס איתן לקיום ההתחייבות. על כן, **חוזרים העותרים ומבקשים להציב עובדי ניקיון קבועים נוספים בשכונה באופן מיידי וללא קשר לתוכניות עתידיות של המשיבה.**

13. פחים קטנים לציבור בצידי הדרך (אשפתונים) - סמוך לדיון בעתירה הותקנו 15 אשפתונים בשכונות, אשר נעשה בהם שימוש רב, והתושבים שמחו על התקנתם במיוחד בקרבת מרכזים תרבותיים וחברתיים כגון בתי ספר בשכונות. יחד עם זאת, **אשפתונים אלו אינם מפונים בתדירות קבועה, דבר שמביא למפגע סביבתי וחזותי בשכונות**. כמו כן, מבדיקה שביצע מר איהאב זין, המתכנן האורבאני של המינהל הקהילתי, **הכמות המוצבת של האשפתונים אינה מספיקה ויש צורך בהוספת עוד כ-25 אשפתונים לפחות** במיקומים שונים, עליהם ישמחו העותרים להצביע ולדון.

14. כלבים משוטטים - מחוות הדעת של השירות הווטרנארי עולה כי קיימים כמה גורמים לתופעה הרחבה של המזיקים והכלבים המשוטטים בשכונות: זמינות האשפה מחוץ למיכליות הפתוחות, אי השמירה על הניקיון הסביבתי, פסולת בניין וגרוטאות שמשמשות מקום מסתור לכלבים, והסמיכות לשטחים פתוחים. סילוקם של מרבית מפגעים אלו נתון לאחריות המשיבה, אולם היא אינה פועלת לסילוקם. **ברי כי במצב בו מדובר בתופעה חמורה, הפוגעת בתושבים ובסביבה, יש לקדם פתרונות מסוג זה ולא להותיר את הדברים בסירוב כולל**. יודגש, כי תלונות התושבים ופחדם מהאימה שמטילים עליהם ועל ילדיהם הכלבים הרבים שפוקדים את השכונה, כפי שנפרס בעתירה, תקפים גם לגבי התקופה שבה לכדה המשיבה כ-20% מהכלבים המשוטטים. המספר הרב של הכלבים המשוטטים הנלכדים על ידי המשיבה מהווה בעצמו הוכחה לצורך המיוחד בהגברת פעילות השירות הווטרנארי בשכונות ולכידתם של עשרות להקות הכלבים המשוטטים שמסתובבים בחופשיות בשכונות. מכאן תמוה סירובה העיקש של המשיבה להקשיב למצוקת התושבים ולתת לה מענה, בשעה שמוטלת עליה החובה לשמור על חייהם ובריאותם של התושבים.

15. הדברת מזיקים - תשובת המשיבה בהודעה המעדכנת אינה פותרת את הבעיה של המכרסמים, החולדות והמזיקים, המסתובבים ברחובות השכונה ובשטחים הציבוריים, שסילוקם נתון לאחריות המשיבה. מכיוון שמדובר בתופעה חמורה, הפוגעת בתושבים ובסביבה, על המשיבה למצוא פתרון, כמצוות סעיף 10)242 לפקודת העיריות (נוסח חדש) תשכ"ד-1964.

16. בניית מתקני אשפה - ראשית, בהמשך להודעה המעדכנת יצוין, כי לשכונות צור באהר ואום טובא אושרה תוכנית מתאר בשנת 1999, ומאז אישורה מבקשים יותר ויותר תושבים היתרי בניה, כך שרבים מהבתים בשכונות שנבנים כיום הינם בהיתר. מכל מקום, הדרישה לבניית מתקני האשפה הנדרשת אינה עוסקת במתקני אשפה אישיים בתוך חצרים פרטיים, אלא במתקנים ציבוריים שנמצאים בצידי הרחובות. הרעיון הוא להקים מתקני אשפה תקינים וחדשנים על משטח יציב במקום להציב אותן על אדמה מעפר, שהיא בוצית ולא יציבה, ובכך לצמצם את המפגע הסביבתי והחזותי של השכונות. המשיבה הביעה בעבר נכונות לבניית מתקני האשפה ואף ערכה סיור בשטח לצורך זאת - כך אף נכתב בכתב התשובה מטעם המשיבה (סעיף 21 לכתב התשובה). העותרים ביקשו לבנות מתקני אשפה עוד במהלך מיצוי ההליכים (ע/21, ע/24, ע/25 ו- ע/26 לעתירה), ומבדיקה ראשונית של המתכנן האורבאני מטעם המינהל הקהילתי מר איהאב זין, קיימת הסכמה מפורשת מטעם התושבים להקמת והסדרת לפחות 9 עמדות מוסדרות

במספר מקומות אפשריים בשכונות, והדבר אף הוזכר בפני המשיבה (סעיפים 24-25 לעיקרי הטיעון). שינוי עמדתה של המשיבה בעניין זה הינו תמוה ולא מוסבר כלל.

17. מבצעי ניקיון – העותרים מברכים על נכונות המשיבה להשתתף בסיוע בציוד למבצעי ניקיון שיזום המינהל הקהילתי ומיחלים לשיתוף פעולה פורה.

סיכום

18. העותרים מבקשים להדגיש, כי מעבר לכל הבעיות הנקודתיות שפורטו לעיל בהסדר הקבע ובהסדר הביניים המוצע, עדיין עומדת בעינה הבעיה המרכזית, שהיא העדר מחויבות מטעם המשיבה ללוחות זמנים ברורים וקבועים.

19. נוסף לכך, קיימת אצל העותרים התחושה כי המשיבה מבקשת להטיל את כובד האחריות למימוש חובותיה על העותרים באמצעות המינהל הקהילתי: בהכנת רשימות של התושבים שיקבלו שקיות, בקבלת הסכמתם של התושבים להצבת מכליות אשפה, בסקירה של השטח והצבעה על מפגעים סביבתיים, הצבעה על מקומות נקודתיים למזיקים והתניית כל עשייה בפעולה נדרשת מצד העותרים, ודבר זה אינו מקובל עליהם כלל. העותרים נכונים לשיתוף פעולה וכך עשו לאורך כל הדרך, אך אין להסיק מכאן שניתן יהיה להטיל את כל העבודה הנדרשת לקידום הנושא על כתפיהם.

20. רשות מקומית שדואגת לבריאות תושביה, לתברואת העיר ולחזותה אמורה לפעול במהירות בעניינים אלה ולא לעכב כל עשייה בנושא. רשות כזו אמורה לקחת אחריות ולמצוא פתרונות מיידיים ללא צורך בהגעה עד לכותלי בית משפט נכבד זה. אי נקיטת שום צעד או כל שינוי בשטח מאז הגשת העתירה במאי 2009, מעידה על סחבת וחוסר יעילות אפקטיבי במתן מענה לצרכים האמיתיים. אין כל סיבה לעיכוב מימושו של הסדר הקבע באופן מיידי ו/או לחלופין לקיום הסדר הביניים המוצע, בתנאים שצוינו לעיל, תוך קביעת מועדים מחייבים לתחילתו של הסדר הקבע בעתיד הקרוב.

מכיוון שהדבר אינו נעשה על ידי המשיבה, מתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר לעתירה ולהורות על מתן הסעדים המבוקשים בה, ולהטיל על המשיבה את הוצאות העתירה ושכר טרחת עו"ד.

נסרין עליאן, עו"ד
ב"כ העותרים

09 ינואר 2011